

Justa la fusta!

L'extensió de la certificació forestal, una mena de DNI de la fusta que ens permet saber si ha estat produïda amb criteris sostenibles, pot tenir una gran incidència en la preservació dels boscos perquè no deixin de ser el que sempre han estat: una enorme font de recursos renovables per a la humanitat. De moment, però, hi ha un gran decalatge entre el creixent estat d'opinió favorable a la certificació forestal i la seva implantació massiva, que avança amb molta lentitud. En joc hi ha el futur de grans masses forestals i, per tant, el futur ambiental de la Terra.

Actes tan senzills com adquirir un moble o fusta per fer bricolatge tenen una implicació global més important del que pot semblar a simple vista, ja que la fusta que hem comprat pot procedir de tales abusives o il·legals. Segons dades de Greenpeace, el 30% de les importacions mundials ho són, i el 5% de les que fa la Unió Europea, també. Aquestes tales poden suposar un gran negoci per als que les promouen, perquè introdueixen en el mercat fusta més barata, amb una gran sortida comercial. Però també són un seriós problema ambiental i econòmic, ja que, per una banda, són una amenaça per a la conservació dels boscos, i, per l'altra, comporten l'empobriment dels països que les pateixen, generalment els que menys controlen els seus propis recursos. La qüestió ha estat abordada en diverses ocasions en els fòrums internacionals

de la FAO, el G-8, el Banc Mundial o la mateixa Unió Europea, però, de moment, cap dels compromisos i acords a què s'ha arribat en els debats ha aportat una solució vàlida.

Segons un estudi conjunt de l'organització ecologista catalana Grup d'Estudi i Protecció dels Ecosistemes del Camp (GEPEC) i de Greenpeace, el percentatge de fustes d'importació procedents d'aquestes tales és força elevat a Catalunya, sobretot pel que fa a determinades regions del món. És el cas de la que procedeix de l'Amèrica tropical i Àsia (70%), Oceania (69%) i Àfrica (35%). Enfront d'aquesta realitat—configurada per les actuacions de governs, multinacionals i administracions—, el consumidor té l'opció de forçar un canvi exigint la certificació forestal a l'hora de comprar mobles, parquets, portes o paper.

FUSTA AMB SEGELL

La certificació forestal és un etiquetatge aplicat a un producte forestal que garanteix que prové d'un bosc o plantació gestionats amb una sèrie de criteris i indicadors de sostenibilitat. Aquest procés requereix, fonamentalment, una entitat certificadora que promogui el marc de certificació i les seves regles de funcionament i auditors independents, reconeguts per l'entitat certificadora, que avaluïn si la producció s'ha fet segons els criteris adequats.

La certificació forestal té dues parts principals, la que es refereix estrictament a la gestió del bosc i una altra, l'anomenada certificació de la cadena de transformació o de custòdia, que s'aplica a la indústria transformadora, amb un seguiment de tot el procés fins a arribar al producte final. L'objectiu bàsic d'aquest procés és la promoció de la gestió forestal sostenible, però n'hi ha d'altres, com augmentar el valor afegit dels productes forestals; oferir a les empreses la possibilitat de sintonitzar amb l'emergent sector de consumidors "verds"; aconseguir més transparència en tot el negoci forestal, o millorar les condicions de vida de les poblacions que viuen a prop de les grans explotacions i que en depenen.

ORÍGENS DE LA CERTIFICACIÓ

Aquest sistema és relativament recent. Els seus orígens es troben en les campanyes que van sorgir als anys 80 per protestar contra el comerç internacional de fusta tropical, un cop identificat com a principal causant de la desforestació. La Cimera de Rio del 1992 va servir de catalitzador de tots aquests moviments, i, així, el 1993, un total de 130 representants

d'organitzacions ecologistes (com World Wildlife Fund, Friends of the Earth o Greenpeace), silvicultors, industrials i comunitats indígenes, entre d'altres, van fundar el Forest Stewardship Council (FSC) d'acord amb els principis de la Declaració dels Boscos de la Cimera de la Terra. El FSC va néixer com una organització no governamental sense ànim de lucre que, per garantir la seva autonomia, no accepta finançament de la indústria i es nodreix principalment de donacions de fundacions privades, governs i quotes dels seus membres, que són 567 d'un total de 63 països.

La FSC no certifica directament, sinó que acredita les organitzacions que ho poden fer. Tant en la seva estructura com en els seus principis, adoptats el 1994, la FSC reflecteix una triple dimensió social, econòmica i ambiental, en què els drets dels treballadors forestals o dels pobles indígenes són tan importants com la preservació de l'entorn. No és casual que, tot i haver estat fundada a Toronto, la seva seu sigui a la ciutat d'Oaxaca, a Mèxic, un país del sud en termes geopolítics i econòmics.

El marc de certificació FSC ha estat un èxit perquè ha aconseguit fer seure en una mateixa taula interlocutors en principi antagònics i també perquè ha fet possible consensuar uns principis entre tots ells i, a més, ha trencat les barreres nord-sud. L'any 2002, prop de 30 milions d'hectàrees de bosc van ser certificades mitjançant aquest sistema.

ESQUEMES EN CONTRAST

No obstant això, la certificació forestal no existeix com a fórmula unificada a escala mundial. Així, el FSC és l'únic esquema veritablement internacional, i el Sistema Paneuropeu de Certificació Forestal —o PEFC, en la sigla en anglès— és un exemple d'esquema supranacional. També hi ha certificacions forestals nacionals, algunes de tan importants quant a hectàrees i volum de fusta com la canadensa o la dels Estats Units, i, finalment, n'hi ha de regionals.

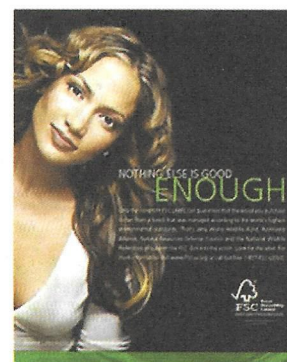
El PEFC és un sistema de molt pes a Europa i ha estat promogut principalment per la

provenen dels anomenats Criteris i Indicadors Paneuropeus per a la Gestió Forestal Sostenible i Directrius Pràctiques Europees per a la mateixa finalitat. Totes dues han estat elaborades a partir de les Conferències Ministerials de Protecció de Boscos que han tingut lloc en l'última dècada a Europa. El PEFC va iniciar les seves activitats el 1999 i té la seu a Luxemburg.

Els defensors de l'esquema FSC enfront del PEFC argumenten que el seu és un sistema més universal i, per tant, més apropiat per afrontar la problemàtica del comerç de productes forestals, que no coneix fronteres. La universalitat de l'esquema FSC ve del fet que els seus principis estan pensats per servir de guia en el desenvolupament d'estàndards regionals de certificació adaptats a l'especificitat de cada indret del món. En canvi, el sistema PEFC és un producte genuí de la negociació política en el marc europeu, amb la influència dels corresponents *lobbies* continentals. La seva base és el reconeixement mutu d'esquemes nacionals de certificació forestal. Aquest és, precisament,

Confederació Europea de Propietaris Forestals, amb representants de 25 països. La seva superfície internacional certificada sobrepassa els 46 milions d'hectàrees i les seves actuacions es fonamenten en 6 criteris i 27 indicadors que

Les tales il·legals són un problema ambiental i econòmic, ja que amenacen la conservació dels boscos i empobreixen els països que les pateixen

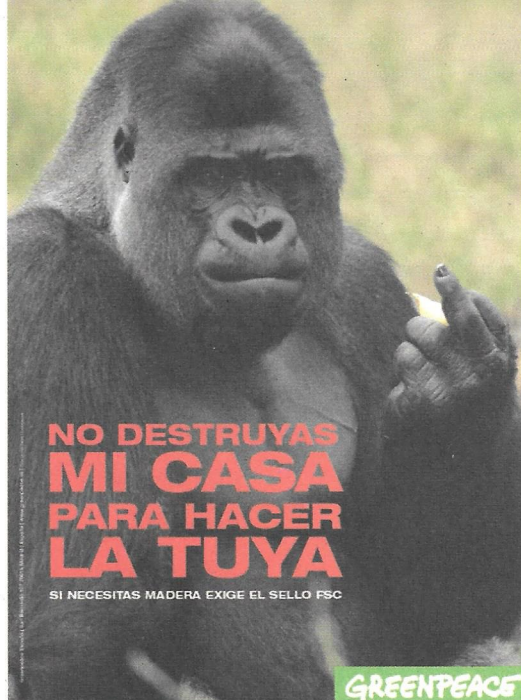

Actors i actrius com Jennifer Lopez i Pierce Brosnan han fet campanya a favor de la fusta FSC

A BARCELONA, CONTRACTACIÓ AMB GARANTIES

El maig passat, l'Ajuntament de Barcelona i Greenpeace van acordar constituir un grup de treball en el si del Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat amb l'objectiu de revisar les clàusules dels plecs de condicions tècniques de contractació municipal pel que fa al proveïment de fustes i productes derivats. L'acord preveu que les clàusules entrin en vigor en el mandat municipal que ara comença i la seva funció és garantir en la mesura del que sigui possible la utilització de la certificació FSC i el seu compliment per part dels proveïdors. El grup de treball fixarà criteris que garanteixin l'avenç en els esmentats compromisos municipals mitjançant la definició d'un calendari i un procés gradual d'implantació. Simultàniament, s'estudiarà si alguna provisió actual procedeix de boscos primaris o zones en conflicte, i, si és el cas, es procedirà a accelerar el calendari de substitució amb la màxima rapidesa possible.

Aquesta iniciativa forma part de l'objectiu 10 del *Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat*, que preveu contribuir, en l'àmbit global, a augmentar i protegir els boscos del planeta a través de la cooperació solidària, econòmica i tècnica, i promocionar l'ús de la fusta certificada ambientalment per ser utilitzada en les obres públiques.

un altre dels punts de la crítica que els defensors del FSC fan al marc PEFC, ja que consideren que, en aquest marc, cada programa de certificació ha d'acceptar altres programes que poden tenir estàndards menys exigents, de manera que, al final, el conjunt de l'esquema se'n ressent.

ESPANYA I CATALUNYA

Tant a Espanya com a Catalunya, l'esquema de certificació PEFC ha entrat amb més força. El promotor principal és la Confederació d'Organitzacions de Silvicultors d'Espanya (COSE), que agrupa diferents organitzacions de propietaris privats de l'estat. El PEFC té el suport de diverses organitzacions patronals del ram de la fusta, el paper i el cartró. Espanya va adoptar oficialment aquest esquema el maig del 2002. El PEFC permet marcs de certificació infranacionals. Per exemple, a Catalunya s'està desenvolupant una certificació segons l'esquema PEFC. L'abril del 2001 es va fundar l'Associació Catalana Promotora de la Certificació Forestal, promoguda per la Direcció General de Patrimoni Natural i el Centre de la Propietat Forestal, que aplega propietaris forestals, administració, indústria transformadora, naturalistes, tècnics i científics.

Per altra banda, el Departament de Medi Ambient va publicar una resolució en el DOGC, el juny del 2002, que estableix els criteris per atorgar el distintiu de garantia de qualitat ambiental als productes de la fusta. Els fabricants de productes de fusta hauran d'informar la Direcció General de Qualitat Ambiental que la matèria primera que fan servir s'ha produït amb criteris de gestió sostenible, i les certificacions forestals PEFC o FSC es consideraran igualment vàlides.

L'esquema FSC s'ha introduït a Espanya de

la mà de WWF/Adena, Greenpeace, SEO/Birdlife, Comissions Obreres i altres organitzacions i individuals, i actualment s'estan elaborant els estàndards adaptats a les condicions d'Espanya. Tot i que el sistema PEFC és promogut pel món empresarial, algunes empreses opten pel FSC després d'haver vist que, en altres mercats més desenvolupats, moltes grans cadenes de distribució l'exigeixen per als seus productes. La penetració del sistema encara és petita: només onze empreses espanyoles tenen certificat FSC per a la cadena de custòdia. No obstant —vegeu requadre—, empreses de distribució molt conegudes ofereixen productes amb aquest segell.

PERSPECTIVES DE FUTUR

La certificació forestal és un procés jove i el seu avenç és lent. El consumidor encara no reconeix de manera majoritària les implicacions dels diferents esquemes de certificació, i, de fet, la confrontació entre ells tampoc hi ajuda gaire.

Hi ha aspectes positius que assenyalen algunes publicacions especialitzades, com, per exemple, que el sobrecost de la certificació no sol repercutir en el preu final. Algunes enquestes apunten que el consumidor fins i tot estaria disposat a pagar més, com és el cas dels productes ambientalment més sostenibles o pertanyents al comerç just. Com tot procés de canvi positiu, la certificació forestal topa amb dificultats. El perill que es rebaixi el nivell d'exigència per no qüestionar els beneficis o que acabi sent un instrument de proteccionisme comercial contra els països del sud són dues possibilitats. La consecució d'un esquema universal, o, com a mínim, la reducció de la fragmentació d'esquemes, pot contribuir a evitar aquestes amenaces a la implantació definitiva d'un sistema de certificació que, fent un paral·lelisme financer, garanteixi que, dels boscos, només se n'extreuen els interessos, mai el capital, que ha de permetre que els recursos forestals es renovin. ■

Albert Punsola

ON TROBAR FUSTA CERTIFICADA?

El consumidor pot trobar fusta amb la certificació universal FSC en superfícies comercials tan conegudes com Ikea (916 598 400), El Corte Inglés (902 119 368), Casa (915 752 086), Makro El Prat (933 363 111), Bauhaus Gavà (936 382 160), The Body Shop (914 319 782) i Aki (www.aki.es).

L'origen de la certificació forestal es troba en les campanyes fetes els anys 80 per protestar contra el comerç internacional de fusta tropical, un cop identificat com a principal causant de la desforestació

